

ทางลัดสู่...

ภาษา

通訳への近道

บุษบา บรรจงมณี

สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม

ทางลัดสู่...

ลาว

通訳への近道

บุษบา บรรจงมณี

สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม

ทวิสต์...ล่าม

通訳への近道

ผู้เขียน

บุษบา บรรจงมณี

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

บุษบา บรรจงมณี.

ทางลัดสู่...ล่าม.- - กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม, 2549.

272 หน้า.

1. นักแปล. 2. การแปลและการตีความ I. ชื่อเรื่อง.

418.02092

ISBN 974-443-170-9

ราคา 220 บาท

พิมพ์ครั้งแรก เมษายน 2549 จำนวน 3,000 เล่ม

ภาพประกอบ นฤทธิ์ สรพิพัฒน์

ลิขสิทธิ์ สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม

จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

5-7 สุขุมวิท ซอย 29 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 0-2258-0320, 0-2259-9160 โทรสาร 0-2259-9112

<http://www.tpa.or.th> e-mail : tpapress@tpa.or.th

จัดจำหน่าย บริษัท ดวงกลมสมัย จำกัด

15/234 ซ.เสือใหญ่อุทิศ ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2541-7375, 0-2930-6215 โทรสาร 0-2541-7377, 0-2930-7733

e-mail : dktoday@inet.co.th

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ที.เอส.บี. โปรดักส์

หากมีการผิดพลาดเนื่องจากการพิมพ์ โปรดนำมาเปลี่ยนที่สมาคมฯ

คำนำนายกสมาคม

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) เรียกโดยย่อว่า ส.ส.ท. ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2516 โดยมี ฯพณฯ สมหมาย สุนทรະภูฏล อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นประธานคณะกรรมการก่อตั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของสังคมไทย ด้วยความร่วมมือร่วมใจของนักเรียนเก่าญี่ปุ่นและสมาคมศิษย์เก่า ศูนย์วัฒนธรรมเอเชีย (Asia Bunka Kaikan : ABK) ประเทศญี่ปุ่น และได้รับการสนับสนุนจากสมาคมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ญี่ปุ่น-ไทย (Japan-Thailand Economic Cooperation Society : JTECS) ประเทศญี่ปุ่น การบริหารงานดำเนินการโดยคนไทย และได้รับงบประมาณสนับสนุนส่วนหนึ่งจากรัฐบาลญี่ปุ่น

สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรมเป็นส่วนงานหนึ่งของสมาคมฯ มีจุดมุ่งหมายในการผลิตหนังสือและสื่อการเรียนการสอนภาษา ตลอดจนหนังสือแปลเสริมการเรียนรู้ภาษาและด้านวัฒนธรรม

อาชีพ “ล่าม” เป็นอาชีพหนึ่งที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นให้ความสนใจเป็นอย่างมาก หนังสือ “ทางลัดสู่...ล่าม” เล่มนี้ จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านสามารถฝึกฝนการเป็นล่ามได้ด้วยตนเอง ผู้อ่านจะได้เรียนรู้คำศัพท์ สำนวน และวิธีการแปลบทสนทนาที่หลากหลาย ซึ่งจะให้เห็นภาพกว้างของการทำงานอาชีพล่ามในสถานการณ์ต่าง ๆ

ทางสำนักพิมพ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะนำสิ่งที่ได้อ่านจากหนังสือเล่มนี้ไปประยุกต์ใช้ในอาชีพได้อย่างเชี่ยวชาญ

(ผศ. ประยูร เชี่ยววัฒนา)

นายกสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

ในปัจจุบันนี้อาชีพลามเป็นอาชีพที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน เนื่องจากไทยและญี่ปุ่นมีการติดต่อกันอย่างกว้างขวาง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม จึงมีการสอนวิชาลามในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ผู้เขียนจึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ที่ต้องการฝึกการแปลแบบล่ามทั้งในสถาบันการศึกษาและผู้ที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

เนื้อหาและโครงสร้าง

หนังสือเล่มนี้มีการจัดแบ่งดังนี้คือ บทที่ 1 และบทที่ 2 เป็นภาคทฤษฎี บทที่ 3 ถึงบทที่ 7 เป็นภาคปฏิบัติ

- **ภาคทฤษฎี** จะให้ความรู้ในแง่ทฤษฎีก่อนเข้าสู่การฝึกแปล เช่น ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแปลแบบล่าม ประเภทของงานล่าม คุณสมบัติของล่ามที่ดี กระบวนการและขั้นตอนในการแปล ความแตกต่างระหว่างงานแปลเอกสารกับงานแปลแบบล่าม ข้อควรระวังในการแปล ความแตกต่างของภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น ปัญหาในการแปล และวิธีฝึกแปล

- **ภาคปฏิบัติ** เนื่องจากการแปลแบบล่าม เป็นทักษะที่ต้องการการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ สามารถแปลได้อย่างรวดเร็ว หนังสือเล่มนี้จึงได้เตรียมแบบฝึกหัดแปลไว้ค่อนข้างมาก ได้รวบรวมเนื้อหาที่คาดว่าจะได้พบบ่อยในการทำงานล่าม นำมาจัดแบ่งเป็นบท โดยเริ่มจากแปลประโยคสั้น ๆ ตัวเลข เพื่อฝึกการแปลในหน่วยข้อความที่เล็กก่อน แล้วค่อยแปลหน่วยข้อความที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งต้องมีการเชื่อมโยงเนื้อเรื่องในระดับกว้างขึ้น ได้แก่ การสัมภาษณ์ คำกล่าวในโอกาสต่าง ๆ การประชุมเจรจาธุรกิจ

ประกอบด้วย คำศัพท์ สำนวน สคริปต์บทแปล ตัวอย่างคำแปล และคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีใช้คำศัพท์ สำนวน ความหมาย เปรียบเทียบคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงที่ก่อให้เกิดปัญหาในการแปล อธิบายความแตกต่างในวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น ข้อควรระวังในการแปล โดยคำอธิบายนี้จะใส่หมายเลขที่ปรากฏในบทแปล เพื่อให้ผู้อ่านทราบได้ว่าเป็นคำอธิบายข้อความใด

ผู้ใช้ควรฝึกตามขั้นตอนที่ปรากฏในหนังสือ โดยเริ่มจากการฝึกฝนคำศัพท์ ทั้งด้านการออกเสียงที่ถูกต้องและด้านความหมาย ในส่วนคำศัพท์ที่หยิบยกขึ้นมานี้เป็นคำศัพท์ที่มีความจำเป็นต่อการแปลและคาดว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบความหมายเท่าไร แต่อาจมีคำศัพท์อื่น ๆ ในสคริปต์บางคำที่ถึงแม้ผู้ใช้ไม่ทราบความหมาย ก็ไม่มีความจำเป็นต่อการแปลมากนัก ผู้ฝึกจึงควรลองแปลความหมายดูตามความเข้าใจของตนเองก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยตรวจสอบความหมายและวิธีการใช้เพิ่มเติมจากพจนานุกรม เพื่อจะได้เพิ่มพูนคำศัพท์ของตนเอง และเป็นการฝึกแปลในสิ่งที่ตนเองอาจจะยังไม่เข้าใจชัดเจนนัก เนื่องจากในการฟังหรือการแปล ผู้แปลมักจะเกิดปัญหาในการที่ต้องแปลบางสิ่งที่ตนเองยังไม่เข้าใจชัดเจน ในขณะเดียวกันยังได้ฝึกการค้นหาความหมายด้วยตนเองอีกด้วย

หลังจากฝึกคำศัพท์จนเป็นที่พอใจแล้ว จึงฟังสคริปต์จากซีดี อาจจะฟังไม่เข้าใจในการฟังครั้งแรก ก็ขอให้ลองฟังหลาย ๆ ครั้งจนเข้าใจเนื้อหา แล้วลองพูดตามสคริปต์ หลังจากนั้นลองฝึกแปลด้วยตนเอง โดยไม่ต้องดูตัวอย่างคำแปล อาจจะอัดเสียงแปลของตนเองไว้ตรวจสอบด้วยก็ได้ หลังจากที่ได้แปลจบแล้ว ให้ลองเปรียบเทียบคำแปลของตนเองกับตัวอย่างคำแปลที่ให้มา แล้วพิจารณาความเหมาะสมของคำแปลของตนเอง ตัวอย่างคำแปลที่ให้มานี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่คำแปลที่ถูกต้องที่สุด จำนวนแปลมีได้หลากหลายสำนวน แบบฝึกหัดแต่ละแบบฝึกหัดควรฝึกหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้แปลได้รวดเร็วจับใจไม่ขาดตอน และขั้นตอนสุดท้ายคือ อ่านคำอธิบายเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในการใช้ภาษามากขึ้น

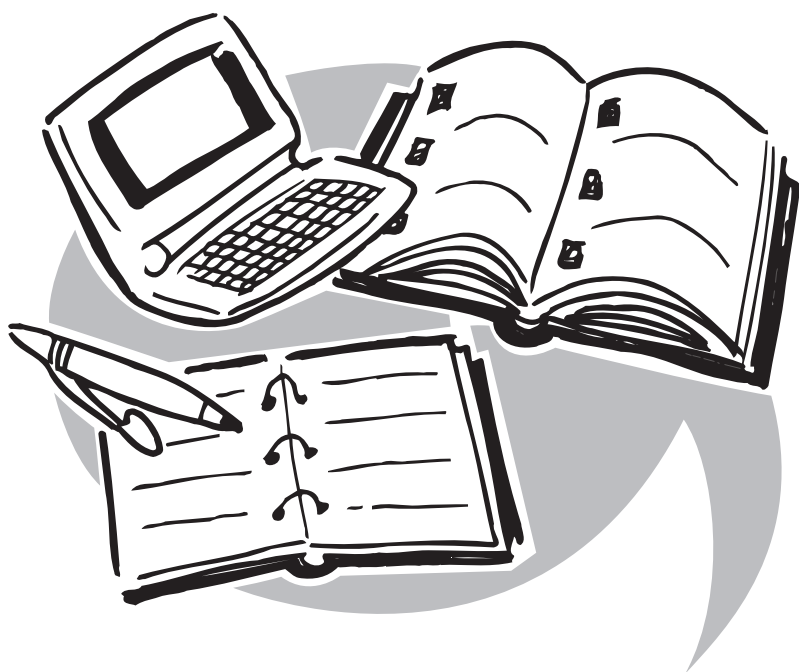
ผู้เขียนหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องการฝึกหัดการแปลแบบล่ามไม่มากนักน้อย

บุษบา บรรจกนิ

คำนำนายกสมาคม.....	3
บทนำ.....	4
บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานล่าม	7
บทที่ 2 วิธีฝึกแปลแบบล่าม.....	41
บทที่ 3 การแปลประโยค.....	79
บทที่ 4 ตัวเลข.....	95
บทที่ 5 บทสัมภาษณ์.....	115
บทที่ 6 คำกล่าวในโอกาสต่าง ๆ.....	169
บทที่ 7 การประชุมและการเจรจาธุรกิจ.....	227
ประวัติผู้เขียน.....	269
บรรณานุกรม.....	270

1

ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับงานเล่ม

ล่ามเป็นอาชีพที่มีมายาวนานคู่กับประวัติศาสตร์มนุษยชาติ เนื่องจากมนุษย์ใช้ภาษาแตกต่างกัน เมื่อมีการติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มคนที่ใช้ภาษาที่แตกต่างกันก็จำเป็นต้องมีผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดสิ่งที่แต่ละฝ่ายต้องการสื่อสารให้อีกฝ่ายหนึ่ง

มีการสันนิษฐานว่างานล่ามมีกำเนิดมาตั้งแต่ยุคโบราณ ตามหลักฐานในพระคัมภีร์เก่า (The Old Testament) บันทึกว่า “เริ่มมีการใช้ล่ามมาตั้งแต่สมัยที่มนุษย์สร้างหอคอยให้สูงขึ้นเพื่อให้เข้าใกล้สวรรค์ จึงถูกลงโทษให้ใช้ภาษาต่าง ๆ กัน จนไม่สามารถสื่อสารกันได้”

ในประเทศญี่ปุ่นมีหลักฐานว่า ในญี่ปุ่นสมัยปิดประเทศ มีข้าราชการกลุ่มหนึ่งในนางซากิทำหน้าที่เป็นล่ามภาษาฮอลันดา เรียกว่า ながさきつうじ 長崎通詞 จำนวนถึง 150 คน คนกลุ่มนี้นอกจากทำงานล่ามแล้วยังศึกษาศิลปวิทยาการของตะวันตก และเปิดโรงเรียนเพื่อสอนและแปลวิทยาการเหล่านี้เผยแพร่ให้แก่คนทั่วไป

ประเภทของงานล่าม

งานล่ามมีความหลากหลาย แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ

1 แบ่งตามเทคนิคที่ใช้ในการแปล

● ล่ามพูดพร้อม どうじつうやく 同時通訳 (Simultaneous Interpreting)

เป็นการแปลชนิดที่ล่ามแปลไปพร้อมกับที่ผู้พูด (speaker) กำลังพูดอยู่ จึงเรียกว่า “ล่ามพูดพร้อม” หรือ “ล่ามทันใจ” ส่วนใหญ่จะเริ่มแปลเมื่อผู้พูดพูดจบท่อนแรกของประโยค และการแปลทั้งหมดจะจบลงหลังจากผู้พูดพูดจบลงเล็กน้อย แต่จะเริ่มแปลเมื่อไรนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวที่แน่นอน มักใช้ในการแปลในที่ประชุมนานาชาติที่มีผู้พูดจำนวนมาก

นอกจากนี้ยังมีการแปลที่เรียกว่า “ล่ามกระซิบ” (whispering interpreting) ซึ่งเป็นการแปลไปพร้อมกับที่ผู้พูดพูดอยู่ แต่ต่างจากล่ามพูดพร้อมในจุดที่เป็นการแปลให้กับผู้ฟังจำนวนน้อย โดยล่ามจะนั่งใกล้กับผู้ฟังและแปลโดยการกระซิบ เช่น แปลให้กับบุคคล

ส่วนในประเทศไทยมีการใช้ล่ามเมื่อมีชาวต่างชาติ เช่น ชาวจีน ฝรั่งเศส อังกฤษ โปรตุเกส เดินทางเข้ามาในประเทศไทย

งานล่ามมีบทบาทสำคัญมากอย่างเห็นได้ชัดหลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อมีการจัดตั้งองค์กรสันนิบาตชาติขึ้น และเมื่อมีการตั้งศาลนูเรมเบิร์ก พิพากษาความผิดของนาซีหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี 1945-1946 ทำให้วงการล่ามในยุโรปเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก กล่าวได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของประวัติงานล่ามในยุคปัจจุบันก็ได้

ในปัจจุบันการคมนาคมติดต่อระหว่างประเทศมีความสะดวกสบายและรวดเร็ว มีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนระหว่างคนต่างชาติต่างภาษามากขึ้น ส่งผลให้การแปลเอกสารและการแปลแบบล่ามมีความจำเป็นเพิ่มมากขึ้นไป ด้วยมีการใช้ล่ามในการประชุมนานาชาติ ในการแข่งขันระดับชาติ ในการเจรจาติดต่อระหว่างองค์กรรัฐบาลและเอกชน

สำคัญที่มาเข้าพบผู้นำ ในการสัมภาษณ์ ในการประชุมใหญ่หรือการเลี้ยงต้อนรับที่มีผู้คนจำนวนน้อยที่ต้องการฟังคำแปลจากล่าม

ตัวอย่างการแปลแบบล่ามพูดพร้อม

ผู้พูด : みつびし 自動車工業 三菱自動車工業は 26 日、「ランサー」と

ล่าม :บริษัท Mitsubishi Motors Industry ในวันที่ 26 นี้

ผู้พูด : 「ランサーワゴン」を改良して発売しました。

ล่าม : ได้พัฒนาและเปิดจำหน่ายรถยนต์แลนเซอร์และรถแลนเซอร์แวกอนนี้

● ล่ามพูดสลับ ちくじつうやく 逐次通訳 (Consecutive Interpreting)

เป็นการแปลหลังจากผู้พูดพูดข้อความจบแต่ละท่อนแล้วล่ามจึงจะเริ่มแปล เมื่อล่ามแปลเสร็จผู้พูดก็จะพูดข้อความท่อนต่อไป เป็นการพูดสลับกับการแปลจนจบเนื้อความที่จะพูด ล่ามและผู้แปลไม่พูดพร้อมกันในเวลาเดียวกัน ผู้พูดจะหยุดให้ล่ามแปลเมื่อใดขึ้นอยู่กับผู้พูด จึงเรียกว่า “ล่ามพูดสลับ” หรือ “ล่ามพูดตาม” มักใช้ในกรณีที่ผู้พูดคนเดียวหรือจำนวนน้อย เช่น ในการบรรยาย การสัมภาษณ์

ตัวอย่างการแปลของล่ามพูดสลับ

ผู้พูด : ^{みつびし 自動車工業}三菱自動車工業は26日、「ランサー」と「ランサーワゴン」を^{かいりょう}改良して
^{はつばい}発売しました。

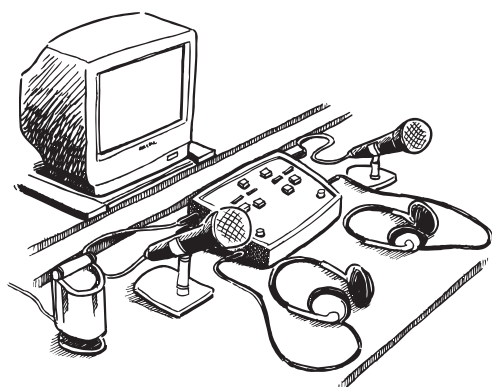
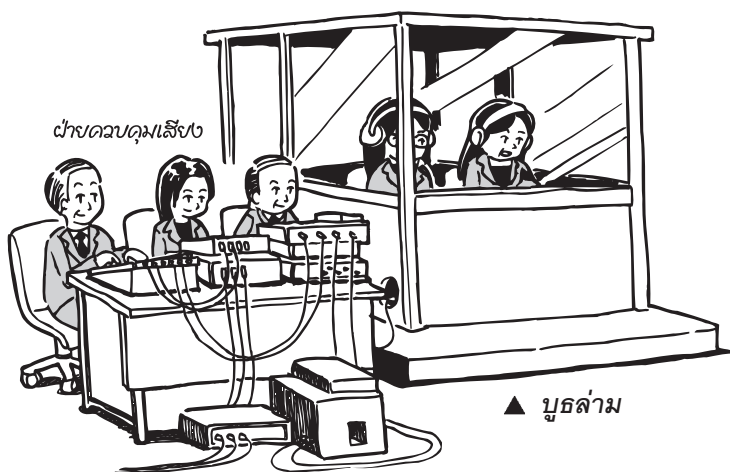
ล่าม : บริษัท Mitsubishi Motors Industry ในวันที่ 26 นี้ได้พัฒนาและเปิดจำหน่าย
รถยนต์แลนเซอร์และรถแลนเซอร์แวกอนนี้

2 แบ่งตามสถานที่ปฏิบัติงาน

● ล่ามในที่ประชุม ^{かいぎつうやく} 会議通訳 (Conference Interpreting)

เป็นการแปลในการประชุมต่าง ๆ เช่น การประชุมนานาชาติ การบรรยาย
งานสัมมนา การประชุมวิชาการ หรือการประชุมในบริษัท ล่ามต้องมีความรู้หลากหลาย
สาขาตามแต่เนื้อหาการประชุม มีความเป็นทางการมาก ดังนั้นจึงต้องอาศัยความ
สามารถเป็นอย่างมาก จึงกล่าวได้ว่าล่ามในที่ประชุมเป็นสุดยอดของงานล่ามทั้งหมด

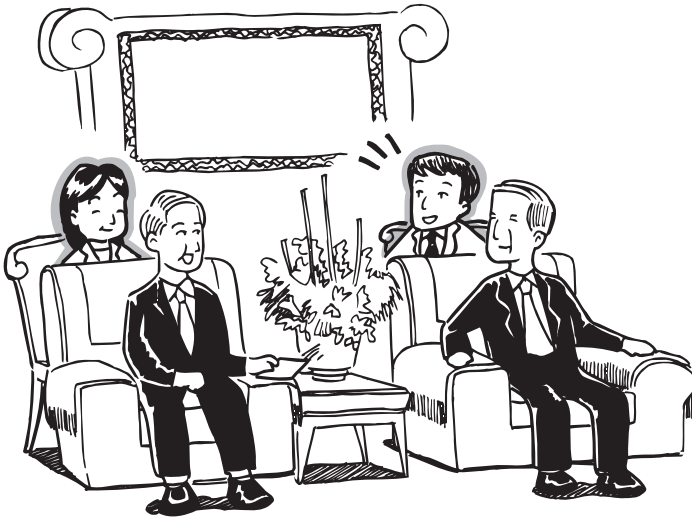
ในการแปลมีวิธีแปล 2 แบบ **แบบที่หนึ่ง** คือ ในกรณีที่ผู้พูดจำนวนมาก มีระยะ
เวลาในการประชุมนาน มักจะใช้วิธีแปลพร้อมไปกับผู้พูด ดังนั้นล่ามจะต้องมีความ
สามารถในการฟังและจับประเด็นมาแปลให้ได้ในเวลาอันสั้นมาก มีสมาธิจดจ่ออยู่กับ
เรื่องที่ฟังเป็นอย่างดี โดยเฉพาะถ้าเป็นการแปลจากภาษาที่มีโครงสร้างไวยากรณ์ การ
เรียงลำดับคำที่แตกต่างกัน ล่ามจะต้องผ่านการฝึกฝนในการแปลมาเป็นพิเศษ ตาม
ปกติในการแปลในที่ประชุมจะมีบุรุษสำหรับล่าม จากบุรุษนี้จะมองเห็นผู้พูดได้ และมี
อุปกรณ์หูฟัง และไม่ใคร่โฟนสำหรับล่าม มักจะมีล่าม 2-3 คนทำงานเป็นทีม โดยแต่ละ
คนจะผลัดกันแปลประมาณคนละ 15-20 นาที คนที่กำลังพักจะช่วยจดบันทึกสิ่งที่แปล
ผิดได้ง่าย เช่น ตัวเลข ชื่อเฉพาะ เป็นต้น

แบบที่สอง คือ ในวิธีแปลสลับกับผู้พูด จะใช้ในกรณีที่มีผู้พูดคนเดียวหรือจำนวนไม่มาก หรือเป็นการถ่ายทอดข้อมูลจากฝ่ายเดียว เช่น การแถลงข่าว การบรรยาย สัมมนา เป็นต้น ล้ำมจะแปลเมื่อผู้พูดพูดเนื้อหาความไปมากพอสมควรแล้ว ดังนั้นนอกจากความสามารถในการแปลแล้ว ล้ำมจำเป็นจะต้องเรียนรู้วิธีการจดบันทึกช่วยจำให้ได้รวดเร็ว และต้องอาศัยความจำจำเนื้อหาที่จะต้องแปล

ล่ามแบบพูดพร้อมจะแปลจากญูล่าม ส่วนล่ามแปลสลับมักจะอยู่ใกล้กับผู้พูด
จึงเป็นจุดสนใจของผู้ฟังพอ ๆ กับผู้พูดเอง ในขณะที่ล่ามแปลอยู่สายตาของผู้ฟังจะมา
รวมกันที่ล่าม ดังนั้นล่ามแปลสลับควรจะต้องมีความกล้าในการพูดต่อหน้าคนจำนวนมาก
ไม่ตื่นเต้นประหม่าจนทำอะไรไม่ถูก

คุณสมบัติของผู้จะทำหน้าที่ล่ามในที่ประชุมได้ จะต้องมีความสามารถทั้งภาษา
ต้นทาง (source language) และภาษาเป้าหมาย (target language) เป็นอย่างดี สามารถรับ
ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และสามารถพูดต่อหน้าสาธารณชนได้

▲ ล่ามในที่ประชุมระดับผู้นำ

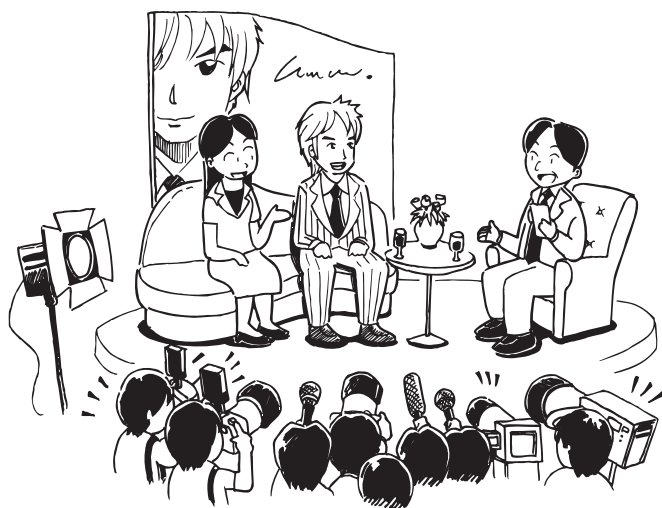
● ล่ามรายการวิทยุโทรทัศน์ ほうそうつうやく 放送通訳 (Broadcast Interpreting)

โลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งข่าวสารข้อมูล เราสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว
โดยผ่านทางวิทยุและโทรทัศน์ จึงต้องมีการแปลรายการวิทยุโทรทัศน์ที่ส่งมาจาก
ต่างประเทศ เช่น แปลข่าวจากต่างประเทศ แปลรายการสัมภาษณ์ แปลรายการโทรทัศน์
ที่ผลิตในต่างประเทศ

การเปลयरายการวิทยุโทรทัศน์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ประเภทที่หนึ่งคือ ประเภทที่สามได้มีโอกาสดูรายการก่อนที่จะนำไปออกอากาศ ได้มีโอกาสตรวจสอบความหมายของคำศัพท์ ส่วนวณ สามารถเตรียมคำแปลล่วงหน้าได้บ้าง อีกประเภทหนึ่งคือ สามไม่มีโอกาสได้ดูก่อนการออกอากาศ เช่น แปลข่าวด่วน เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือคดีสำคัญ ๆ ขึ้น

วิธีแปลส่วนใหญ่ใช้วิธีการแปลแบบพูดสลับ ถ้าเป็นรายการสัมภาษณ์ อาจจะใช้วิธีแปลแบบกระซิบให้ผู้ได้รับเชิญมาสัมภาษณ์ ส่วนคำตอบมักใช้วิธีแปลแบบพูดสลับ

เนื่องจากการเปลयरายการวิทยุโทรทัศน์เป็นการแปลให้แก่ผู้รับชมจำนวนมาก ผู้คนทุกเพศทุกวัย ทั้งผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น และผู้ไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ดังนั้นล่ามรายการวิทยุโทรทัศน์จะต้องเลือกเฟ้นถ้อยคำให้เหมาะสม ต้องออกเสียงอย่างชัดเจน และด้วยความเร็วที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ชมโดยทั่วไปเข้าใจง่าย และต้องแปลให้สัมพันธ์กับภาพที่กำลังออกอากาศ งานล่ามประเภทนี้จะต้องเน้นเรื่องความรวดเร็วและความถูกต้อง เพราะถ้าแปลข่าวสำคัญผิดอาจก่อให้เกิดผลกระทบตามมาเป็นอย่างมากได้ อีกทั้งล่ามประเภทนี้ต้องแปลข้อความหลากหลายสาขา โดยไม่สามารถรู้ประเภทข่าวล่วงหน้าได้ ดังนั้นผู้ที่ทำงานล่ามประเภทนี้ควรมีความรู้ในหลายสาขาวิชา

▲ ล่ามรายการวิทยุโทรทัศน์

● ลำ่าในศาล けいさつ ほうていつうやく 警察・法廷通訳 (Court Interpreting)

เป็นการแปลให้กับตำรวจ หนายความ อัยการตลอดจนในศาลเมื่อชาวต่างชาติเกิดคดีความขึ้น และต้องการความช่วยเหลือในเรื่องภาษา เนื่องจากปัญหาทางด้านภาษาอาจทำให้ชาวต่างชาตินั้นไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการพิจารณาคดี ดังนั้นจึงต้องมีล่ามเข้ามาช่วยเหลือในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ตอนเข้าจับกุม ผ่าขัง หนายเข้าพบ ส่งฟ้อง ขึ้นศาล สำนักงานตำรวจ อัยการ ศาลจะขึ้นทะเบียนล่ามและติดต่อมาเมื่อมีความจำเป็น ล่ามที่รับผิดชอบงานหนึ่งอาจเป็นคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ เป็นงานที่เวลาทำงานไม่แน่นอน เพราะอาจเกิดคดีได้ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน

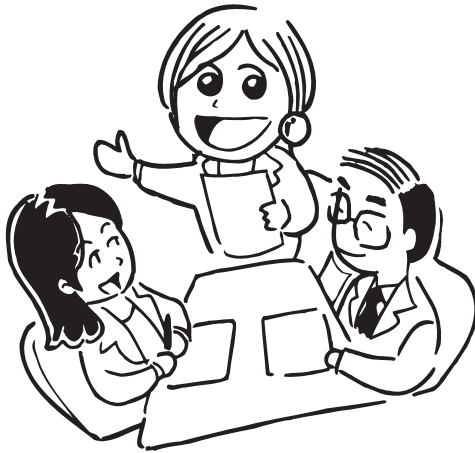
เนื่องจากคำแปลจะมีผลต่อรูปคดีเป็นอย่างมาก ดังนั้นคุณสมบัติหลักของล่ามประเภทนี้คือ ล่ามต้องเรียนรู้ศัพท์เกี่ยวกับกฎหมาย ต้องแปลให้ตรงตามที่ถูกพูดทุกคำพูด โดยไม่มีการเสริมแต่งหรือตัดทอนเนื้อหา ความ ต้องแปลอย่างเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าข้างใคร และต้องเก็บเรื่องราวที่ได้รับรู้จากการทำงานเป็นความลับ

● ลำ่าธุรกิจ きぎょうし さつ しょうだんつうやく 企業視察・商談通訳 (Business Interpreting)

เป็นการแปลให้กับวงการธุรกิจ เนื้อหาที่แปลให้กับหน่วยงานที่มาดูงานเกี่ยวกับเทคโนโลยี ปรึกษาการบริหาร การเจรจาธุรกิจ การประชุมในหน่วยงาน การนำเสนอ การเจรจาทำสัญญา เงื่อนไขในการทำธุรกิจ เนื้อหาสัญญา การร่วมทุน การควมรวมกิจการ และศัพท์สำนวนที่ใช้จะขึ้นอยู่กับประเภทของกิจการธุรกิจนั้นด้วย เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับรถยนต์ เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าเกษตร จะใช้คำศัพท์ต่างกัน ล่ามควรจะมีความรู้ทางด้านธุรกิจ ธุรกิจระหว่างประเทศ ประเภทของธุรกิจ และมีความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่ต้องทำหน้าที่ล่ามให้

งานล่ามชนิดนี้มักใช้รูปแบบการแปลสลับและใช้ล่ามคนเดียว ดังนั้นล่ามจะต้องแปลทั้งสองภาษาและอาจจะต้องแปลติดต่อกันเป็นเวลานาน แตกต่างกับล่ามในที่ประชุมที่มักจะมีล่ามที่รับผิดชอบในการแปลหลายคน และรับผิดชอบแปลจากภาษาใดเป็นอีกภาษาหนึ่งเท่านั้น

เนื้อหาที่แปล ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำสัญญา เครื่องจักร หรือเทคโนโลยี จะมีการใช้ศัพท์เทคนิคมาก แต่เนื่องจากเป็นงานที่แปลให้แก่ผู้ทำงานในวงการนั้น ทั้งผู้พูดและผู้ฟังมีความรู้ในเนื้อหาอยู่แล้ว ดังนั้นล่ามสามารถแปลได้โดยไม่ต้องเลือกเฟ้นคำศัพท์ที่เข้าใจง่ายเป็นพิเศษ

▲ ล่ามธุรกิจ

● ล่ามนำชมสถานที่ ^{つうやく} 通訳ガイド (Tour Guide Interpreting)

ต้องทำหน้าที่ทั้งเป็นล่ามและเป็นมัคคุเทศก์นำชมสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่นั้นได้ เช่น ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สถานที่ที่น่าสนใจ ทั้งสถานที่ท่องเที่ยว โรงงาน และอื่น ๆ และต้องรับผิดชอบดูแลงานอื่น ๆ เพื่อให้การเดินทางเป็นไปอย่างราบรื่นด้วย เช่น การติดต่อที่พัก ยานพาหนะ เนื้อหางานจึงมีลักษณะรวมทั้งงานล่ามธุรกิจและมัคคุเทศก์ นอกจากต้องมีความสามารถทางด้านภาษา เพื่อทำหน้าที่แปลให้ได้แล้ว ยังต้องทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ของคนผู้นั้นให้ได้รับความสะดวกสบาย สนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งเวลาปฏิบัติงานยังยาวนานด้วย

คุณสมบัติของล่ามที่ดี

ล่ามแต่ละประเภทจำเป็นต้องใช้ความสามารถในด้านต่าง ๆ กัน ล่ามในที่ประชุม ล่ามธุรกิจ ล่ามในศาลต้องมีความสามารถทางภาษาสูงมาก แต่ล่ามภาคพิเศษก็ต้องมีความสามารถทางด้านการต้อนรับดูแลให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกเพลิดเพลินด้วย โดยทั่วไป คุณสมบัติของล่ามที่ดีมีดังนี้

1. **มีความสามารถในการเข้าใจภาษา** ล่ามต้องเข้าใจภาษาและเนื้อหาที่กำลังพูดคุยกันอยู่ มีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อนั้น ความรู้ทางด้านภาษาของล่ามควรอยู่ในระดับที่สามารถฟังเรื่องที่พูดด้วยความเร็วปกติได้เข้าใจ ต้องสามารถอ่านนิยตยสารที่เขียนด้วยภาษานั้นได้อย่างคล่องแคล่วโดยไม่ต้องอาศัยพจนานุกรม

2. **มีความสามารถในการพูดเขียนภาษา** ในการแปลแบบล่าม ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการ ฟังเข้าใจยาก ล่ามควรมีความรู้เกี่ยวกับสำนวน สุภาษิต คำคม และควรเข้าใจเรื่องตลกได้ แต่ไม่จำเป็นต้องแปลออกมาเป็นสำนวน สุภาษิตให้ได้เสมอไป

3. **จะต้องมีสมาธิดี ความจำดี จับประเด็นหลักได้เร็ว** เนื่องจากล่ามจะได้ฟังคำพูดเพียงครั้งเดียว และคำพูดที่พูดออกมาจะเลือนหายไป ไม่อยู่คงทนเช่น ตัวอักษร การแปลแบบล่ามต้องการความรวดเร็ว ใช้เวลาพ่วงกับรูปแบบของภาษาให้น้อยที่สุด ดังนั้นล่ามต้องมีความสามารถในการฟัง จับประเด็นหลักและจำเนื้อหาที่ผู้พูดต้องการสื่อให้ได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว

4. **เข้าใจวัฒนธรรม** ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ถ้าวัฒนธรรมแตกต่างกัน ภาษาที่ใช้ก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย แบบแผนวิธีการของแต่ละภาษาอาจแตกต่างกัน ตั้งแต่ลำดับการพูด เช่น ในการกล่าวแนะนำตัวเองเป็นภาษาญี่ปุ่น มักจะเริ่มต้นด้วยการบอกชื่อตนเองว่า 「ただ今ご紹介に預かりました〇〇です。」 แต่สำหรับในภาษาไทย มักจะเริ่มด้วยคำกล่าวทักทาย และตามด้วยชื่อของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องตรงตัวว่า “ตามที่ได้แนะนำ”

ในการทักทายก็เช่นกัน ภาษาญี่ปุ่นจะเริ่มด้วยการเรียกชื่อคู่สนทนาก่อน แล้วจึงกล่าวคำทักทาย แต่ในภาษาไทยจะกล่าวคำทักทายก่อน แล้วจึงเรียกชื่อคู่สนทนา เช่น 「木村さん、おはようございます。」 ควรแปลว่า “สวัสดีคะคุณคิมูระ”

ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะไม่พูดทุกสิ่งทุกอย่างพูดออกมา ในขณะที่ชาวไทยบางส่วนจะพูดทุกอย่างตามที่คิดอย่างตรงไปตรงมา ดังนั้นเมื่อต้องแปลคำพูดของคนในชาติที่มีวิธีการแสดงความคิดเห็นต่างกัน ล่ามจะต้องตระหนักถึงความแตกต่างในเรื่องวัฒนธรรมให้มาก ต้องยึดความเป็นธรรมชาติของภาษาเป้าหมาย (target language) เป็นหลัก มิฉะนั้นอาจจะทำให้คำแปลไม่เป็นธรรมชาติ หรือเกิดปัญหาสื่อความหมายไม่ถูกต้อง

5. มีความสามารถในการแสดงออกในที่สาธารณะหน้าที่ของล่ามคือถ่ายทอดสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อให้แก่ผู้ฟังให้เข้าใจได้โดยง่าย ควรเรียบเรียงคำพูดให้เข้าใจง่าย และควรคำนึงถึงลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากตัวภาษาโดยตรง เช่น ความดังของเสียง เสียงสูงต่ำ ความเร็ว จังหวะจะโคน การแสดงสีหน้า ภาษาท่าทาง นอกจากนี้ในการแปลบรรยายแบบล่ามพูดสลับนั้น ผู้ฟังจะจับจ้องอยู่ที่ล่ามพอ ๆ กับผู้บรรยาย ดังนั้นล่ามจึงควรมีลักษณะกล้าแสดงออก ไม่ตื่นตระหนกเมื่ออยู่ต่อหน้าคนจำนวนมาก

6. มีความใฝ่รู้แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม มีความรอบรู้ในหลายสาขา เพราะการฟังให้เข้าใจนั้นไม่ใช่อาศัยความสามารถทางภาษาอย่างเดียว ถ้าล่ามไม่มีความรู้ในสาขานั้นอยู่บ้าง จะไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถ่องแท้ และไม่สามารถถ่ายทอดได้ถูกต้อง

7. มีจรรยาบรรณของล่าม ล่ามที่ดีต้องมีจรรยาบรรณต่อไปนี้

- ล่ามอาจดัดแปลงคำพูดให้เข้าใจได้ง่ายได้ แต่ต้องแปลให้ตรงกับที่ผู้พูดต้องการสื่อให้มากที่สุด ล่ามต้องไม่บิดเบือนสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อ ไม่ใส่ความคิดเห็นของตนลงไป คำแปล ล่ามต้องสำนึกอยู่เสมอว่าตนเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดคำพูดให้แก่บุคคลสองฝ่ายที่ไม่สามารถสื่อสารกันด้วยตนเองได้
- การทำงานบางครั้งล่ามจะได้ล่วงรู้ข้อมูลที่เป็นความลับ ดังนั้นล่ามจะต้องไม่แพร่พรายสิ่งที่ได้รับรู้จากการทำงานให้บุคคลอื่นรู้
- ล่ามต้องไม่ปรับเปลี่ยนเนื้อหาคำแปลเพื่อให้ผู้ฟังพอใจ

8. **มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น** เนื่องจากงานล่ามจำเป็นต้องติดต่อกับคนจำนวนมาก โดยเฉพาะล่ามอิสระ ต้องสร้างสัมพันธ์กับคนใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ถ้ามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากผู้อื่น ทำให้ทำงานได้อย่างราบรื่น

9. **มีสุขภาพดี** เนื่องจากงานล่ามอาจจะต้องทำงานต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ๆ การเจ็บป่วยจะทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ และถ้าหาล่ามแทนไม่ได้ จะสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ว่าจ้างเป็นอย่างมาก

กระบวนการแปลแบบล่าม

เมื่อล่ามได้ยินคำพูดของผู้พูดแล้ว ล่ามจะมีโอกาสฟังได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้นและต้องนำมาแปลในทันทีทันใด เพราะคำพูดนั้นเมื่อเปล่งออกมาแล้วก็จะเลือนหายไป กระบวนการตั้งแต่เมื่อล่ามได้ฟังคำพูดจนถึงถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเป้าหมาย พอจะอธิบายได้คร่าว ๆ ดังนี้คือ

ก่อนนั้นล่ามจะต้องฟังให้เข้าใจ แล้วถอดความสารที่ผู้พูดต้องการสื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านั้นไว้ในความทรงจำ แล้วเรียกข้อมูลนั้นมาเรียบเรียงใหม่ให้เป็นภาษาเป้าหมายที่เป็นธรรมชาติ

การจะฟังให้เข้าใจได้จากการฟังเพียงครั้งเดียวนั้น มีเงื่อนไขดังนี้คือ ล่ามจะต้องรู้คำศัพท์ สำนวน โครงสร้างประโยค ความหมายตรง ความหมายแฝง ต้องมีความเข้าใจวัฒนธรรมการใช้ภาษานั้น นอกจากนี้ยังต้องมีความรู้ในเนื้อหาด้วย

ในการแปลนั้นไม่ใช่ว่าจะแปลในระดับคำต่อคำ หรือประโยคต่อประโยคเท่านั้น แต่จะต้องจับใจความ เก็บรวบรวมประเด็น ข้อมูลแล้วนำมาจัดเรียงลำดับใหม่ให้เป็นภาษาเป้าหมายที่เป็นธรรมชาติ ไม่ยึดติดอยู่กับโครงสร้างของภาษาเดิม ล่ามที่ผ่านการฝึกมาอย่างดีแล้ว ไม่เพียงแต่จะเข้าใจสารได้อย่างรวดเร็วเท่านั้น แต่ยังสามารถแปลเป็นภาษาเป้าหมายที่ฟังดูเป็นธรรมชาติได้ในทันทีทันใด ซึ่งแตกต่างจากการฟังทั่วไป ที่ผู้ฟังฟังแล้วทำความเข้าใจก็เพียงพอแล้ว ไม่ต้องนำมาถ่ายทอดเป็นอีกภาษาหนึ่ง

การจัดการข้อมูลในการแปลแบบล่าม

เมื่อล่ามพูดพร้อมได้ฟังข้อความจากผู้พูดแล้ว จะต้องผ่านกระบวนการถอดความ เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วเรียกข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นภาษาเป้าหมาย ล่ามจะมีการจัดลำดับคำและเรียบเรียงออกมาเป็นประโยคในภาษาเป้าหมายได้อย่างไร ลองดูตัวอย่างต่อไปนี้

みつびし どうしゃこうぎょう こがたしゃ
三菱自動車工業／は／26日／小型車「ランサー」／と／
① ② ③ ④ ⑤

こがた しゃ かいめいよう はつばい
小型ワゴン車「ランサーワゴン」／を／改良して／発売した。
⑥ ⑦ ⑧ ⑨

เมื่อล่ามได้ยินคำว่า ① 三菱自動車工業 ล่ามก็จะเข้าใจว่า เป็นคำนามที่ผู้พูดต้องการกล่าวถึง

และเมื่อได้ยินคำว่า ② は ล่ามก็เข้าใจได้ว่า คำนามก่อนหน้านี้น่าจะเป็นหัวเรื่องของประโยคที่ควรจะแปลก่อนคำอื่น หัวเรื่องของประโยคนี้เป็นชื่อบริษัทรถยนต์

ต่อมาเมื่อได้ยิน ③ 26日 ซึ่งเป็นคำนามบอกเวลา ล่ามจะเข้าใจว่า เป็นเวลาในการทำกริยาอย่างหนึ่ง แต่คำกริยาในภาษาญี่ปุ่นจะกล่าวท้ายประโยค ซึ่งจะต้องรอฟังต่อไปในตอนท้ายประโยค ส่วนในภาษาไทยคำขยายเวลาจะใส่ก่อนหรือหลังคำกริยาก็ได้ ดังนั้นจึงสามารถแปลคำนามแสดงเวลาต่อท้ายหัวเรื่องของประโยคได้เลย

เมื่อได้ยิน ④ 小型車「ランサー」 ซึ่งเป็นคำนามที่เกี่ยวกับประเภทรถยนต์ ซึ่งสอดคล้องกับหัวเรื่องของประโยคที่เป็นชื่อบริษัทรถยนต์ ล่ามจะคาดการณ์ได้ว่าคำคำนี้ควรจะทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยาที่จะกล่าวในท้ายประโยคซึ่งในภาษาไทย กรรมจะต้องใส่หลังคำกริยา ดังนั้นล่ามจึงต้องจำคำ ๆ นี้ไว้ เพื่อนำมาแปลต่อท้ายคำกริยา

เมื่อได้ยินคำที่ ⑤ と เป็นคำช่วยที่ใช้เชื่อมคำนามกับคำนาม หรือคำนามกับคำกริยา จึงต้องฟังคำต่อไปเพื่อจะได้ทราบความหมายของ と

ส่วน ⑥ 小型ワゴン車^{こがたしゃ}「ランサーワゴン」 เป็นคำนาม ดังนั้นจึงได้ข้อสรุปว่า คำช่วย と ใน ⑤ เป็นคำเชื่อมระหว่างคำนาม 2 คำ คือ ④ 小型車^{こがたしゃ}「ランサー」 กับ ⑥ 小型ワゴン車^{こがたしゃ}「ランサーワゴン」 ล่ามจึงแน่ใจว่าควรจะแปลว่า “และ”

ส่วน ⑦ を ใช้แสดงกรรมของกริยา แสดงว่าคำนามใน ④ และ ⑥ ที่ปรากฏก่อนหน้านี้ นั้น ควรทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา

ส่วน ⑧ 改良^{かいりょう}して และ ⑨ 発売^{はつぱい}した เป็นคำกริยาสองตัวที่เชื่อมด้วยรูป て ซึ่งแสดงความหมายได้หลายอย่าง สำหรับในประโยคนี้น่าจะแสดงความหมายว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน ล่ามจะรู้ว่าประโยคจบลงที่คำกริยา ⑨ 発売^{はつぱい}した และควรจะแปลคำกริยา ⑧、⑨ ก่อน โดยการเชื่อมคำกริยาทั้งสองด้วย “และ” แล้วจึงแปลคำขยายกริยา ④、⑤、⑥ เรียงตามมา ก็จะได้คำแปลดังนี้ว่า

บริษัท Mitsubishi Motors Industry/ในวันที่ 26 ที่ผ่านมานี้ได้พัฒนาและ/
① ③ ⑧
เปิดจำหน่าย/รถยนต์แลนเซอร์ซึ่งเป็นรถยนต์ขนาดเล็ก/และ/
⑨ ④ ⑤
รถแลนเซอร์แวกอนซึ่งเป็นรถตู้ขนาดเล็ก
⑥

จะเห็นว่าล่ามจะจับความหมายโดยการรวบรวมคำหลายคำแล้วจึงแปล ล่ามจะต้องจัดการขบวนการเหล่านี้ไปจนตลอดการแปล โดยใช้เวลานั้น ๆ เนื่องจากล่ามต้องคอยฟังประโยคที่จะตามมาอีก ล่ามจึงต้องวิเคราะห์ความหมาย นึกคำศัพท์ จัดเรียงคำศัพท์เหล่านั้นใหม่ให้ตรงกับไวยากรณ์ภาษาเป้าหมาย ในขณะที่ยังฟังประโยคนั้นอยู่ ไม่สามารถรอจนจบประโยคแล้วจึงมาวิเคราะห์แยกศัพท์แยกส่วนได้ กลุ่มคำที่ล่ามแยกส่วนออกมาเพื่อทำความเข้าใจนั้นมีความยาวไม่เท่ากัน อาจเป็นระดับวลี ประโยค หรือคำก็ได้

ความแตกต่างระหว่างการแปลเอกสารและการแปลแบบล่าม

ทั้งงานแปลเอกสารและงานแปลแบบล่ามเป็นการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง แต่ก็มี ความแตกต่างกันดังต่อไปนี้

	ล่าม	แปลเอกสาร
การรับสาร	■ รับสารที่เป็นคำพูด ■ ล่ามได้เห็นสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง แววตา	■ รับสารที่เป็นตัวอักษร ■ ได้รับสารเฉพาะที่ปรากฏในเอกสารเท่านั้น
การถอดความ	■ ถอดความแล้วแปลงเป็นคำพูด	■ ถอดความแล้วแปลงเป็นภาษาเขียน
การจำ	■ ต้องจำเนื้อหา	■ ไม่จำเป็นต้องจำเนื้อหา
การแปล	■ ต้องแปลภายในเวลาที่ผู้พูดพูดข้อความ ■ แก้ไขภายหลังไม่ได้ ■ คำแปลจะเลือนหายไปหลังจากพูดจบ ไม่มีหลักฐานเหลืออยู่ ยกเว้นทำการอัดเทป ■ ต้องแปลในเวลานั้น ไม่สามารถฝึกซ้อมล่วงหน้าได้ ยกเว้นในบางกรณี	■ ใช้เวลาได้นานมากกว่า ■ สามารถแก้ไข ตรวจสอบ คำนวณข้อมูล ■ งานแปลเอกสารจะคงปรากฏอยู่หลังจากงานนั้น เพราะฉะนั้น ภาษาต้องเป็นธรรมชาติ ถ้าผิดพลาดจะปรากฏเป็นหลักฐานหลงเหลืออยู่

ลักษณะร่วมกัน คือ ไม่ว่าจะเป็นการแปลแบบล่ามหรือแปลเอกสาร ผู้แปลต้องรับสารให้ถูกต้อง จะต้องมีความสามารถในการตีความ ความสามารถนี้สั่งสมได้จากการอ่านข้อความในหลากหลายสาขา เข้าใจความแตกต่างหรือจุดที่เหมือนกันของวัฒนธรรม ความสนใจและความสามารถในการใช้ภาษา

งานล่ามเป็นงานที่ต้องแปลในทันทีทันใดนั้น ความสามารถในการแปลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งยวด ในการฝึกแปลแบบล่ามจึงควรต้องฝึกฝนการแปลเอกสารควบคู่ไปด้วย

ข้อควรระวังในการแปล

การแปลเป็นการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง ไม่ใช่การแทนคำในภาษาหนึ่งด้วยคำในอีกภาษาหนึ่ง เพราะโครงสร้างในแต่ละภาษาไม่เหมือนกัน ผู้แปลต้องตีความสารที่ผู้พูดหรือผู้เขียนต้องการสื่อแล้วถ่ายทอดเป็นภาษาเป้าหมายที่เป็นธรรมชาติ ในการแปลจึงต้องวิเคราะห์ความหมายที่ผู้พูดหรือผู้เขียนต้องการสื่อก่อน แล้วกำหนดกลุ่มคำที่จะแปลในแต่ละส่วน แล้วจึงถ่ายทอดความหมายออกมาเป็นคำในภาษาที่จะแปล ข้อควรระวังมีดังนี้

1 ไม่จำเป็นต้องแปลทุกคำ จับใจความสำคัญให้รู้ว่าผู้พูดต้องการสื่ออะไรแล้วนำสิ่งนั้นมาถ่ายทอดเป็นภาษาที่ถูกต้อง คำบางคำ ประโยคบางประโยคอาจตัดทิ้งไปหรืออาจจะต้องเพิ่มเติมบางส่วนเข้ามาก็ได้ เช่น

◎ **ข้อมูลยังไม่ถึงหนึ่งสัปดาห์ก็เสียแล้ว**

คำว่า “ถึง” ในที่นี้ไม่ได้แสดงจุดสิ้นสุดของการทำกริยา จึงไม่ควรแปลว่า まで เช่นในประโยคนี้ว่า

× 買って一週間^{か いっしゅうかん}までではないのに、もう故障^{こしょう}してしまいました。

เนื่องจากสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อคือ “ข้อมูลใช้ไม่ครบหนึ่งสัปดาห์ก็เสียแล้ว” จึงควรแปลว่า

○ 買って一週間^{か いっしゅうかん}経^たないうちに、もう故障^{こしょう}してしまいました。

◎ **ผมจะไปถึงที่นั่นเวลา 11 โมง**

คำว่า “ไป” และ “ถึง” ไม่ควรแปลแยกเป็นกริยา 2 ตัวที่นำมาเรียงกันโดยเชื่อมด้วย て ว่า

× そこに十一時^じに行^いって着^ききます。

เพราะว่าคำว่า “ไปถึง” ก็คือ “ถึง” นั่นเอง จึงควรแปลว่า

○ そこに十一時^じに着^ききます。

◎ มีบริษัทยี่ห้อผลิตสินค้าแบบนี้ออกมาขายหรือเปล่า

ในประโยคข้างต้นนี้มีกริยาเรียงกัน 4 ตัวคือ “ผลิต” “ออก” “มา” “ขาย” ในการแปลไม่จำเป็นต้องแปลให้ครบทุกตัว เพราะความหมายหลักที่ต้องการสื่อสารของกริยาชุดนี้ คือ “ผลิต” ส่วน “ออกมาขาย” เป็นวัตถุประสงค์ของการ “ผลิต” ที่รู้ได้ชัดเจนอยู่แล้ว จึง

ไม่ควรแปลว่า

× 他^{ほか}の会社^{かいしゃ}でこのような商^{しょう}品^{ひん}を作^{つく}って売^うっているところがありますか。

ควรแปลว่า

○ 他^{ほか}の会社^{かいしゃ}でこのような商^{しょう}品^{ひん}を作^{つく}っているところがありますか。

2 อย่างกำหนดคำแปลตายตัว คำบางคำอาจมีความหมายทางอักษรเหมือนกัน แต่เมื่อแปลออกมาแล้วจะให้ความหมายแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบท ไม่ควรยึดติดว่าคำ ๆ นี้จะต้องแปลว่าอย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น ควรเลือกคำแปลที่เหมาะสมกับวิธีการใช้ในบริบทนั้นมากที่สุด เช่น

● 先生

ไม่จำเป็นจะต้องแปลว่า “ครู” “อาจารย์” เสมอไป คำว่า 先生 ในภาษาญี่ปุ่นสามารถใช้เป็นคำเรียกคนในอาชีพที่ได้รับการยกย่องจากสังคม เช่น แพทย์ ทนายความ นักการเมืองด้วย ดังนั้นในกรณีที่ใช้เรียกคนในอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ครู อาจารย์ ควรจะแปลด้วยคำอื่น เช่น คุณหมอ คุณ เป็นต้น

● กริยา あげる、くれる、もらう

คำกริยากลุ่มนี้มีคำแปลตรงตัวในภาษาไทย あげる、くれる แปลได้ว่า “ให้” และ もらう แปลว่า “ได้” “ได้รับ” แต่ในบางครั้งไม่ควรแปลด้วยคำแปลตรงตัว เช่น ประโยคต่อไปนี้

◎ A : きれいなかばんですね。どこで買^かいましたか。

B : これですか。友^{とも}達^{だち}にもらったんです。

ถึงแม้ในภาษาญี่ปุ่นจะใช้กริยา もらう ที่แปลว่า “ได้รับ” แต่เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว ในภาษาไทยจะนิยมใช้ “ให้” มากกว่า จึงควรแปลว่า

A : กระเป๋าสวญนะคะ ชื้อที่ไหนหรือคะ

B : นี่หรือคะ ไม่ได้ซื้อหรือคะ เพื่อนให้มานะ

● ましょう

ตามปกติจะใช้ในการชักชวนให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยกันกับผู้พูด แปลว่า “กันเถอะ” แต่ในประโยคต่อไปนี่ไม่ใช่การชักชวน แต่เป็นการแนะนำ ผู้พูดไม่ได้ทำกริยาร่วมกับผู้ฟัง บางครั้งต้องดัดแปลงคำแปลเป็น “ควร” เช่นในประโยคต่อไปนี่

◎ 生まれてくる^{あか}赤ちゃんを守る^{まも}るのはお母さんをおいてほかにありません。赤ちゃんのためにタバコはやめましよう。

ไม่ควรแปลว่า

× ผู้ที่จะปกป้องทารกที่จะเกิดขึ้นมาไม่มีใครอื่นนอกจากแม่ เรามาเลิกนุหรืกันเถอะ

ควรแปลว่า

○ ผู้ที่จะปกป้องทารกที่จะเกิดขึ้นมาไม่มีใครอื่นนอกจากแม่ คุณแม่**ควร**เลิกนุหรืเพื่อลูก

● ความสะดวก

“ความสะดวก” ไม่จำเป็นจะต้องแปลว่า 便利^{べんり} เสมอไป คำว่า 便利^{べんり} ในภาษาญี่ปุ่นมีเงื่อนไขในการใช้มากกว่าภาษาไทย ส่วนใหญ่มักใช้กับคำนามแสดงสถานที่ แปลว่า “สถานที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตอยู่พร้อม” เช่น มีโรงพยาบาล ธนาคาร ร้านค้า ทำให้ใช้ชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย “สะดวก” ในประโยคต่อไปนี้ ใช้กับการบริการ ที่ให้ความสะดวกกับลูกค้า ไม่ควรแปลว่า 便利^{べんり}

◎ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรหรืออื่น ๆ ก็ตาม ก็บริการให้ความสะดวกกับลูกค้าได้ดี

ไม่ควรแปลว่า

× 部品でも色々なサービスでもお得意さんを便利にします。

ควรแปลว่า

○ パーツ一つとってもきめ細かなサービスをしてくれるし。

● ได้ไหม

“ได้ไหม” ปรกติเป็นประโยคที่ใช้ในการขออนุญาตผู้อื่นให้ตนได้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น “ขอลับบ้านก่อนได้ไหม”

ลองมาดูประโยคต่อไปนี้

◎ ทางคุณยามาตะช่วยเหลือสักครั้งหนึ่งไม่ได้หรือคะ สักสองแสนห้าได้ไหมคะ

ในประโยคนี้มีคำว่า “ได้ไหมคะ” ทำให้มีผู้แปลบางคนแปลด้วย てもいいですか ว่า

× 25 万円を払ってもいいですか。

ซึ่งเป็นสำนวนที่ใช้ในการขออนุญาตให้ตนเองได้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ความหมายที่แท้จริงในประโยคนี้คือ ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายเงินสองแสนห้า จึงไม่สามารถใช้สำนวน てもいいですか ได้ ควรแปลว่า

○ 25 万円をもってもらうわけにはいきませんか。

3 พิจารณาความหมายแล้วเลือกคำแปลที่เหมาะสม คำหรือสำนวนที่มีหลายความหมาย ต้องพิจารณาความหมายแล้วเลือกคำแปลให้ถูกต้อง เช่น กริยา **かける** ในภาษาญี่ปุ่น

しお 塩をかける	โรยเกลือ	水をかける	รดน้ำ ราดน้ำ สาดน้ำ
はし 橋をかける	สร้างสะพาน	しんぱい 心配をかける	ทำให้เป็นกังวล
かいぎ 会議にける	นำเข้าที่ประชุม	え 絵をかける	แขวนรูป
たいじゅう 体重をかける	ทิ้งน้ำหนักตัว	いすにける	นั่งเก้าอี้
かま 釜を火にける	เอาหม้อขึ้นตั้งไฟ	ふとん 布団をかける	ห่มผ้า
うたが 疑いをかける	สงสัย	かぎ 鍵をかける	ใส่กุญแจ
ボタンをける	กดกระดุม	時間をける	ใช้เวลา
電話をける	โทรศัพท์	アイロンをける	รีดผ้า
エンジンをける	สตาร์ทเครื่อง	五かける五は二十五	5 คูณ 5 เท่ากับ 25

私の名誉^{めいよ}にかけてうそをつかない。ขอสาบานด้วยเกียรติของผมนว่าจะไม่โกหก

4 ไม่จำเป็นต้องแปลด้วยโครงสร้างประโยคภาษาเดิม ภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้โครงสร้างประโยคที่ลงท้ายด้วยคำนามมากกว่าภาษาไทย เพราะฉะนั้นบางครั้งประโยคภาษาญี่ปุ่นใช้รูปประโยคที่ลงท้ายด้วยคำนาม แต่เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้วควรแปลเป็นประโยคที่ลงท้ายด้วยกริยา เช่น

- ◎ 今^{りょくちや}緑茶ブームですから、緑茶^{りょくちや}が入っているものは何でも売^うれます。
ตอนนี้ชาเขียวกำลังได้รับความนิยมสูง ของที่ใส่ชาเขียวในส่วนประกอบขายได้ทุกอย่าง
- ◎ 選^{せんきょく}曲はいいですね。
เลือกเพลงได้ดีนะ

ในทางตรงกันข้าม ในการแปลประโยคภาษาไทยซึ่งใช้ประโยคที่ลงท้ายด้วยคำกริยา เมื่อแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นก็อาจแปลเป็นประโยคที่ลงท้ายด้วยคำนามได้เช่นกัน